

Преборихме ли се с инфлацията?

Адриана Младенова

Най-важното нещо, което трябва да запомните, е че инфлацията не е Божие творение, не е сблъсък на частици или болест, която идва като чумата. Инфлацията е политика.

Лудвиг фон Мизес

Икономическа политика, стр. 72

Тази седмица НСИ обяви инфлацията за м. март, която възлиза на -0.2% (измерена чрез индекса на потребителските цени), т.е. през месец март се отчита дефлация в страната. От началото на годината инфлацията с натрупване е 0,65%, а средногодишната инфлация на годишна база падна до 6%. Само преди 5-6 месеца подобни данни изглеждаха в сферата на фантастиката. През месеците май и юни миналата година годишната инфлация мина 15% и увеличаването на цените в страната беше на дневен ред в публичното пространство и основно притеснение както за гражданите, така и за външни анализатори. Което е логично, защото високата инфлация означава намаление на покупателната способност на гражданите (при равни други условия).

Това, което започна да се случва от началото на годината – а именно, намаление на ръста на цените и дори дефлация през третия месец от 2009 г., е проявление на кризата. Търсенето намалява, кредитирането спада, а от там и цените на стоките и услугите. Защото пазарните цени (този, които се определят от пазара, а не по административен начин) реагират своевременно на пазарната конюнктура и промените в силите на търсенето и предлагането. Не така стои въпросът с административно определяните цени или цените на стоките и услугите, които се управляват или регулират в някаква степен от държавата. Тези цени обикновено не са измерител на търсенето и предлагането, а са политически обусловени и често не подлежат на прогнозиране в обозрим период от време. Именно наличието на голям процент директно или косвено регулирани цени на стоките и услугите в дадена икономика води до по-неблагоприятна бизнес среда и от там – до по-малко инвестиции.

В икономиката съществува следната зависимост - увеличаване на паричното предлагане в икономиката води до увеличаване на общото ценово равнище в икономиката. Логичен е въпросът защо в тези условия на финансова криза и съответно - различни анти-кризисни пакети и мерки на правителствата по света, свързани с наливането на ликвидност на пазара (било то чрез намаляване на лихвените проценти от централните банки, печатане на пари, харчене на пари от бюджета чрез публични проекти, спасяване (bail-out) на частни компании и пр.), не се увеличава ценовото равнище в страните и дори се отчита дефлация в някои икономики. Причините са следните:

- Както Милтън Фридман отбелязва още през 60-те години на миналия век съществува времеви лаг между увеличение на паричното предлагане и увеличение на ръста на цените на стоките и услугите. Но в дългосрочен план има ясна положителна корелация между номиналното количество на парите в икономиката и ценовото равнище.
- Въпреки че паричният агрегат М1 (пари в обращение и овърнайт депозити на банките) се увеличава стремглаво в Евроразоната, темпът на прираст на паричния агрегат М3 (който включва и депозити и търгуеми инструменти) се забавя (от 11.2% през първото тримесечие на 2008 г. до 5.9% в началото на 2009 г.). След време, когато финансовите институции започнат да функционират нормално (да отпускат повече кредити), М3 също ще се увеличи бързо (благодарение на паричния мултипликатор). Което ще доведе до инфлационен натиск.

В дългосрочен план паричната политика на ЕЦБ ще се отрази върху Евроразоната и България и то по посока увеличение на цените. Не трябва да забравяме, че именно паричната политика на ЕЦБ и Феда по задържане на ниски лихвени проценти в икономиката са един от корените на

настоящата глобална икономическа криза. Това не означава, че в краткосрочен план монетарната политика на централната банка на ЕС няма ефект върху реалната икономка, напротив. Всяка една политика променя относителните цени в икономиката (съотношението между цените на различни стоки и услуги) и по този начин насочва пазарните играчи към определени сектори. Чрез интервенциите, правителството влияе както върху поведението на финансовите институции, така и върху поведението на инвеститорите.

Ето какво коментира шефът на Федералния резерв на САЩ Бен Бернанке пред в-к *Файненишъл таймс* във вторник (14 април): *„Въпреки че изглежда, че инфлацията се задържа на ниски стойности в последно време, ще дойде време, когато икономиката ще започне да се възстановява, финансовите пазари ще се оздравят и търсенето на стоки и услуги, което в момента е много слабо, отново ще се засили. Тогава има опасност ликвидността, която Федералният резерв е налял в системата, да доведе до инфлационен натиск, ако Комитетът за операции на открития пазар (FOMC) не противодействат и не изтегли част от тази ликвидност и не увеличи лихвените проценти”*.

В същото време нашият поглед трябва да е насочен към политиката на ЕЦБ и действията, които предприемат, защото България „внося” парична политика на Евросъюза в условията на валутен борд. Има изгледи, че ЕЦБ ще намали основните лихвени проценти с нови 25 базисни пункта идния месец. Аксел Вебер, член на управителния съвет на Европейската централна банка, се противопостави на политиката на ЕЦБ за продължаващо намаляване на лихвения процент на междубанковия пазар. Той заяви следното пред информационна агенция „Блумбърг”¹: *„Аз съм критично настроен към понижаването на основния лихвен процент по рефинансиране до 1%, защото това би довело практически до липса на инициативност на банките да се кредитират една друга. Следователно, съществува риск частният междубанков пазар да се окаже тотално парализиран”*.

¹ Статията е достъпна [тук](#).